

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичного заняття
«Базові законодавчі акти в сфері страхування від нещасного
випадку на виробництві»

з дисципліни «Державне соціальне страхування від нещасних випадків на
виробництві»

для студентів першого (бакалаврського) рівня освіти
денної і заочної форм навчання за спеціальністю J4 «Охорона праці»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету
протокол № 1 від 19.02.2026 р.

Харків
НТУ «ХП»
2026

Методичні вказівки до практичного заняття «Базові законодавчі акти в сфері страхування від нещасного випадку на виробництві» з дисципліни «Державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві» для студентів першого (бакалаврського) рівня освіти денної і заочної форм навчання за спеціальністю J4 «Охорона праці» /Уклад.: О. О. Кузьменко. – Харків: НТУ «ХП», 2026. – 20 с.

Укладач: О. О. Кузьменко

Рецензент: Н. С. Євтушенко

Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища

Мета заняття: ознайомитися з базовими правовими законодавчими документами в сфері державного страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, що призвели до втрати працездатності.

1 Історія розробки Закону про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків

В 70-х–80-х роках в Україні здійснювалися наступні види страхування від нещасних випадків:

- індивідуальне страхування від нещасних випадків;
- страхування працівників за рахунок організацій;
- страхування пасажирів (є єдиним обов'язковим видом страхування).

Перехід України у 90-х роках минулого століття до ринкових відносин при одночасному функціонуванні застарілої системи соціального забезпечення, коли саме власник підприємства повинен був відшкодувати шкоду нанесену здоров'ю працівника під час виконання ним професійних обов'язків, а також закриття великої кількості підприємств призвели до зростання заборгованості перед потерпілими на виробництві. Напружена ситуація з державним бюджетом призвела до падіння загального рівня доходів. Більша частина людей потребувала державної допомоги.

З появою різних форм власності багато підприємств вийшло з-під фінансового захисту держави. За чинним на той час законодавством усі витрати, пов'язані з нещасним випадком, несло те підприємство, де трапилася ця трагічна подія. Тобто трудовий колектив залишався наодинці зі своєю бідною, так як фінансові можливості невеликих підприємств незначні і більшість підприємств в принципі не може акумулювати достатні страхові ресурси на випадок зазначених подій.

Система індивідуального (безпосередньо підприємствами) відшкодування збитків потерпілому, яка використовувалася в Україні на той час, представлена на рисунку 1.

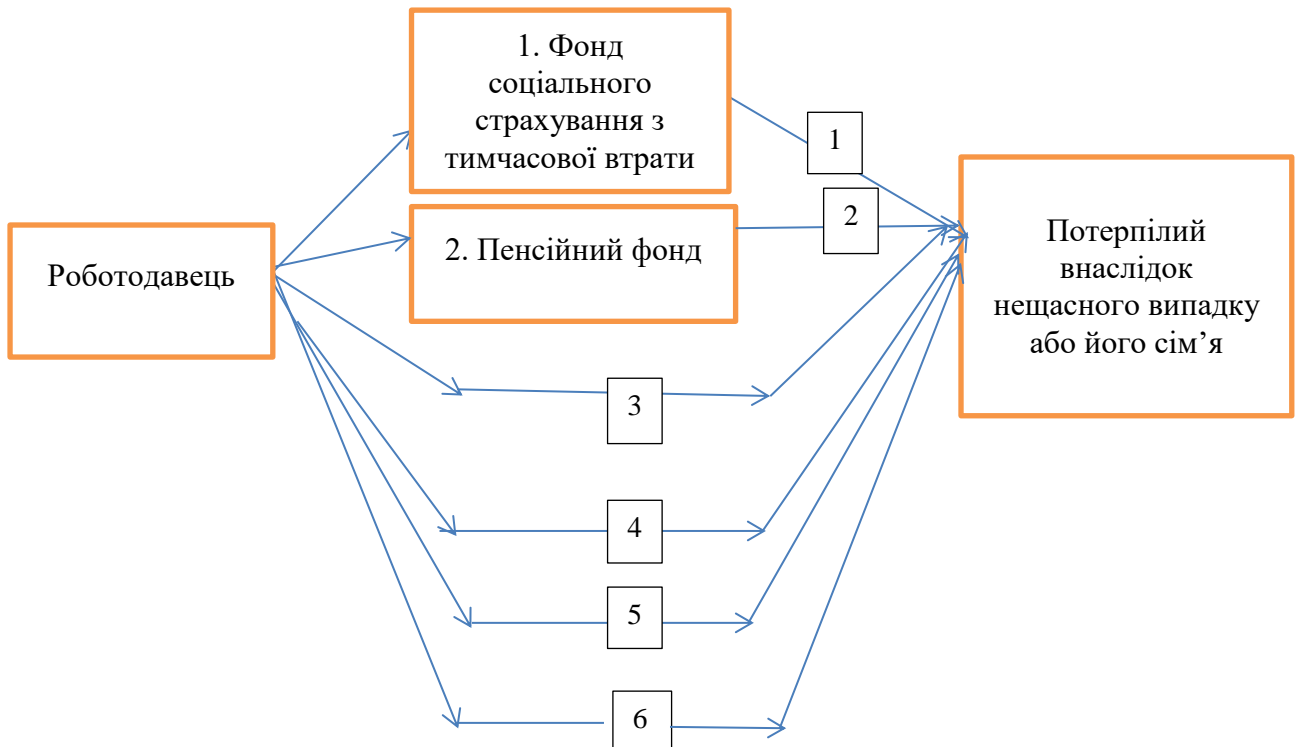


Рисунок 1 – Схема відшкодування збитків потерпілому від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві до 2001 року:

- 1 – допомога в разі тимчасової непрацездатності;
- 2 – пенсія в разі втрати працездатності або смерті потерпілого;
- 3 – одноразова допомога;
- 4 – відшкодування втраченого заробітку;
- 5 – відшкодування витрат на медичну, професійну та соціальну реабілітацію;
- 6 – відшкодування моральної шкоди.

Перед новою незалежною державою Україна стояла задача створення нової системи страхування з урахуванням законів ринкової економіки та світового досвіту розвинутих країн. Постало нелегке завдання – здійснити

реформування системи *соціального забезпечення* замінивши її на систему *соціального страхування*.

Система загальнообов'язкового державного соціального страхування, яка була створена в Україні, базується на вимогах Європейського кодексу соціального забезпечення (1964 р.) та рекомендаціях Міжнародної організації праці № 67 (1944 р.).

На сучасному етапі розвитку та формування ринкових відносин в Україні, одним з найголовніших напрямів діяльності нашої держави є вирішення питань соціального страхування як основи соціального забезпечення її громадян. *Конституцією України* нашу державу проголошено як соціальну, тобто її соціальна політика повинна спрямовуватись на створення належних умов для достойного рівня життя і вільного розвитку особистості.

Соціальне страхування як складова частина соціального захисту відіграє значну роль у житті громадян України, особливо тих, хто втратили можливість забезпечувати себе самостійно. Однією з умов майбутньої інтеграції України в сучасну європейську систему соціального страхування є наявність ефективного забезпечення соціального захисту населення.

Для проведення реформи соціального страхування в Україні була розроблена *нова модель соціального страхування*, яка відповідала вимогам ринковій економіці і включала такі напрямки:

- підвищення ролі, розширення прав і обов'язків основних суб'єктів страхування – працівників, наймачів, страхових організацій і держави;
- обґрунтування основних видів соціального страхування як автономних елементів соціального захисту;
- визначення мінімальних норм соціального захисту у випадку втрати працездатності, кола осіб, що підлягають обов'язковому соціальному страхуванню, порядку призначення та надання всіх видів соціальної допомоги;

- визначення основних джерел фінансових надходжень до фондів страхування, обґрунтування соціально справедливої моделі розподілу фінансового «вантажу» наймачами, застрахованими і державою, досягнення на цій основі соціального консенсусу;

- визначення складу і структури органів страхування, їх функцій, прав і повноважень, відповідальності, умов і суб'єктів правонаступництва, гарантів фінансово-правової стабільності і надійності соціального захисту.

Ще у 1991 році Держгіртехнагляд України ініціював розробку *Концепції удосконалення управління охороною праці в країні*, яка передбачала організацію соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Основні положення цієї Концепції надійшли відображення в прийнятому 14 жовтня 1991 року Верховною Радою України *Законі «Про охорону праці»*, в якому були сформульовані основні організаційно-фінансові принципи соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Цей Закон визначив основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних державних органів відносини між власником і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Закон про охорону праці встановив пріоритет життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності підприємства. 21.11.2002 року була затверджена нова редакція Закону України «Про охорону праці».

Соціальний захист стосується інтересів кожного громадянина країни і не обмежується тільки випадками втрати людиною працездатності на виробництві. Сюди включаються також безробіття, захворювання, бідність, старість та інші об'єктивні обставини. Тому реформування соціального захисту населення повинно було здійснювати в рамках єдиної державної

політики в цій сфері, по єдиній програмі, в ув'язуванні з економічними можливостями суспільства.

З цією метою в країні було розроблена і схвалена в грудні 1993 року Верховною Радою *Концепція соціального забезпечення населення України*, яка наряду з іншими загальнодержавними заходами передбачала введення соціального страхування від нещасних випадків на виробництві як самостійного виду соціального страхування. Для реалізації цієї концепції групою спеціалістів відповідних міністерств та відомств, в тому разі працівниками Державного нагляду за охороною праці, були розроблені *«Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»*, які передбачалось прийняти у вигляді базового закону. Постановою від 18 березня 1996 року Президія Верховної Ради України прийняла рішення о проведенні 8 квітня 1996 року парламентських слухань даного законопроекту, на яких його було схвалено і рекомендовано розглянути після відповідної доробки.

В червні 1996 року Верховна Рада прийняла *Конституцію України*, 46 стаття якої проголосила, що «громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у випадку повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробітти по незалежним від них обставин, а також в старості та інших випадках, що передбачені законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням...». Згідно Конституції "людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека» оголошені «найвищою соціальною цінністю»

З урахуванням положень Конституції «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» були дороблені та представлені у Верховну Раду. Парламент розглядав їх тричі у першому читанні, двічі – у другому, і, нарешті, 14 січня 1998 року прийняв «Основи». Цим самим був відкритий шлях для розробки законопроектів по всім п'яти видах соціального страхування, в тому разі, і від нещасних випадків :

- пенсійне страхування;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням;
- медичне страхування;
- страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- страхування на випадок безробіття.

Основним завданням даного закону, є встановлення гарантій щодо захисту прав та інтересів громадян, які мають право на пенсію, а також на інші види соціального захисту, що включають право на забезпечення їх у разі хвороби, постійної або тимчасової втрати працездатності, безробіття з незалежних від них обставин. необхідності догляду за дитиною-інвалідом, хворим членом сім'ї, смерті громадянина та членів його сім'ї тощо.

Передбачалося і створення відповідних спеціальних грошових фондів, які формуються з страхових внесків роботодавців, громадян, а також бюджетних та інших коштів.

15 вересня 1998 року КМУ представив Верховній Раді проект Закону *«Про соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які призвели до втрати працездатності»*. 25 березня його було розглянуто Верховною Радою, але не було прийнято у першому читанні. Після доробки 2 липня 1999 року парламент розглянув законопроект у першому читанні, а 23 вересня – в другому і в цілому. 14 жовтня Президент України підписав Закон, який набував чинності з 01.04.2001 року.

В ході реалізації державної політики в галузі соціального захисту людей праці був створений Фонд соціального страхування від нещасних випадків, який повинен був: повністю відшкодувати шкоду, заподіяну працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, виплатити йому або членам його сім'ї одноразову допомогу, втрачений заробіток у разі тимчасової непрацездатності, пенсію при частковій втраті працездатності,

пенсію у разі смерті потерпілого, організувати похорон померлого, оплачуючи пов'язані з цим витрати; організувати лікування потерпілих, їх перекваліфікацію, працевлаштування осіб з відновленою працездатністю; надати допомогу інвалідам у вирішенні соціально-побутових питань, організувати їх участь у громадському житті тощо (рисунок 2).

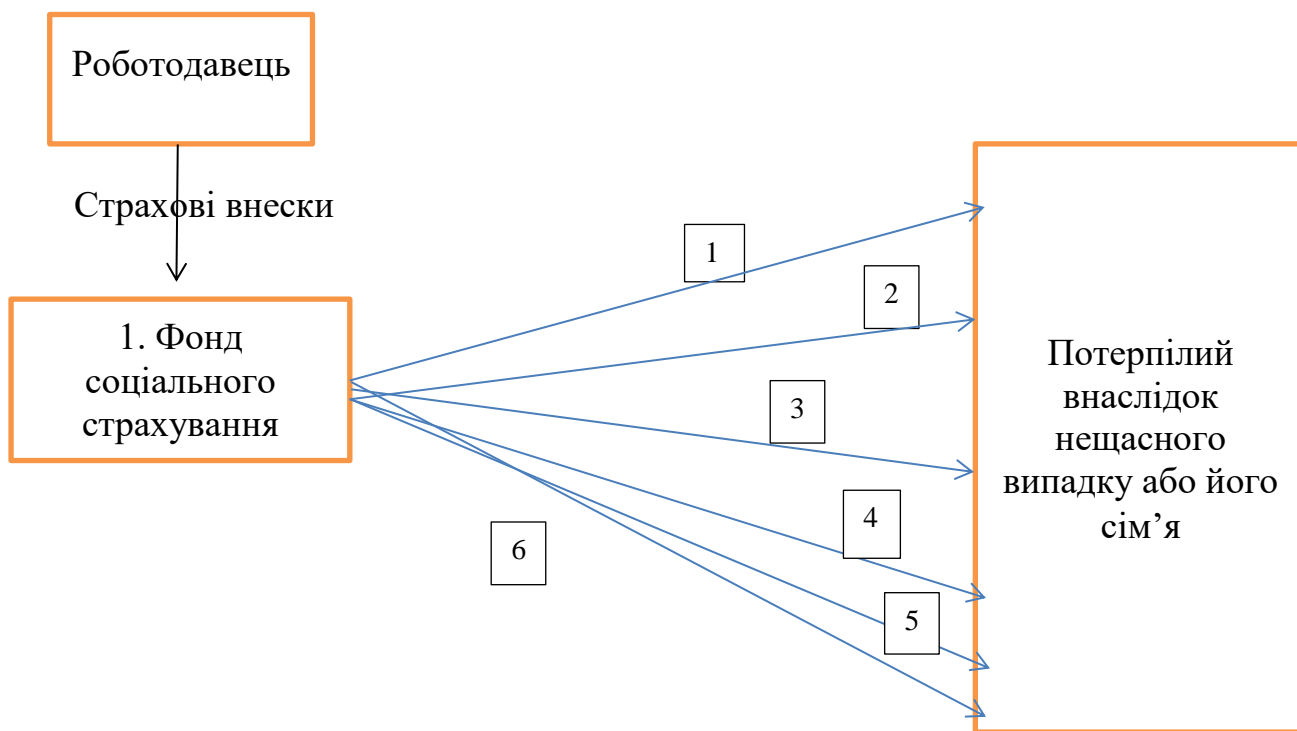


Рисунок 2. Схема відшкодування шкоди потерпілому на виробництві згідно з Законом «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві...»:

- 1 – допомога в разі тимчасової непрацездатності;
- 2 – пенсія в разі втрати працездатності або смерті потерпілого;
- 3 – одноразова допомога;
- 4 – відшкодування втраченого заробітку;
- 5 – відшкодування витрат на медичну, професійну та соціальну реабілітацію;
- 6 – відшкодування моральної шкоди.

У зв'язку із прийняттям Закону України *«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці»* № 77 –УІІ від 28.12.2014 року були внесені додаткові зміни до Законів *«Про охорону праці»*, *«Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»* та до Закону *«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»*, який було викладено в новій редакції, а саме, в редакції Закону України *«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»*.

Згідно змін, що відбулися – *«Фонд соціального страхування від нещасних випадків»* і *«Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності»* були об'єднані і перейменовані у *«Фонд соціального страхування»*, а сам Закон став стосуватися не тільки страхуванню від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві, але й загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

21 вересня 2022 року був прийнятий Закон України *«Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»*. З 01.01.2023 року в Україні діють Закони *«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»* і *«Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»*.

Відповідно до нового закону про соціальне страхування, були об'єднані адміністративні структури Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування задля скорочення адміністративних видатків та покращення виконання ключових функцій, пов'язаних зі здійсненням страхових виплат. Приведення у відповідність операційних процесів фондів до консолідованої системи адміністрування здійснено на базі Пенсійного фонду як найбільш

розвинутої мережі територіальних органів управління в системі соціального страхування.

На даний час законодавство про страхування від нещасного випадку складається із :

- Конституції України;
- Закону України «Про охорону праці»;
- Закону «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

В таблиці 1 наведено перелік та коротка характеристика деяких основних законів України, спрямованих на формування і регулювання системи соціального захисту працюючого населення.

Таблиця 1. Характеристика нормативно-правового забезпечення страхування від нещасних випадків

Законодавчий акт	Концептуальні засади
Конституція України	Закріплено право кожного громадянина України на соціальний захист і на охорону праці
Закон України «Про охорону праці»	Розроблені основи регулювання відносин між роботодавцями та найманими працівниками у сфері охорони праці; права та обов'язки обох сторін
Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Передбачено введення соціального страхування від нещасних випадків на виробництві як самостійного виду соціального страхування
Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»	Передбачено створення Фонду соціального страхування від нещасних випадків (ФССНВ) та регламентовано його діяльність. Закріплено права та обов'язки страхувальника та страховика щодо умов страхування
Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	Передбачено об'єднання Фонду з тимчасової втрати працездатності і ФССНВ та регламентована діяльність Фонду соціального страхування (ФСС)

Перед студентами стоїть задача ознайомитися з історією створення системи страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві і порівняти різні редакції Законів України «Про охорону праці» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», для чого необхідно порівняти наступні різні їх редакції:

1. Закон України «Про охорону праці» в редакціях Закону № 2695-XII від 14.10.1992, та № 229-IV від 21.11.2002 р.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» № 1105-XIV від 23.09.1999 р. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14>

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 1105-XIV в редакції № 77-VIII від 28.12.2014 р., в якому приведена нова редакція Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

<https://zakon.rada.gov.ua/go/77-19>

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-14 в редакції № 2620-IX від 21.09.2022 р.

<https://zakon.rada.gov.ua/go/2620-20>

2 Порядок виконання роботи

1. Ознайомитися з історією розробки Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» в розділі 1 методичних вказівок.

2. Порівняти положення Закону України «Про охорону праці» в редакціях 1991 року та 2002 року щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (Додаток А). Зробити

висновки щодо основних змін в сфері страхування від нещасних випадків, які відбулися у 2002 році.

3. Знайти в інтернеті Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» і ознайомитися з формою викладання документу, звернув увагу на відмінності між «ною редакцією» і «змiнами» закону.

4. Порівняти положення Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» в редакціях 1999 року, 2014 року та 2022 року, виписав назви основних розділів цих законів (таблиця 2).

5. Ознайомитися з фрагментом Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77-VIII від 28.12.2014 р. (Додаток Б). Цей уривок закону дозволяє отримати студентам уяву про стиль і форму, які використовуються в юридичних документах при «змiнах».

6. Відповісти у письмовій формі на контрольні питання.

7. Зробити висновки.

Таблиця 2 – Назви основних розділів Законів про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

№1105-XIV від 23.09.1999 р.	№ 1105-XIV в редакції № 77-VIII від 28.12.2014 р	№ 1105-14 в редакції № 2620-IX від 21.09.2022 р.

3 Зміст звіту

У звіті повинні бути відображені:

- назва роботи;
- мета роботи;
- висновки про зміни в сфері державного соціального страхування, які найшли відображення в різних редакціях Закону України «Про охорону праці» 1992 та 2002 років;
- таблиця 2 з назвами основних розділів різних редакцій законів про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- відповіді на контрольні питання;
- висновки.

4 Контрольні питання

1. Яка стаття Конституції України стосується соціального захисту громадян? Яке право вона декларує? Чим гарантується це право?

2. Які документи передували розробці Закону «Про соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрати працездатності»?

3. За яким законом здійснювалося соціальне страхування потерпілих від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань до 1999 року? Хто ніс відповідальність за витрати, пов'язані з нещасним випадком?

4. Що змінилося з прийняттям в 1999 році Закону "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань"?

5. Які зміни відбулися в сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у 2014 році?

6. Які зміни відбулися в сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у 2022 році?

7. Чим відрізняються нові редакції законів від змін в них?

Список джерел інформації

- 1 Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- 2 Концепція соціального забезпечення населення України. Постанова Верховної Ради України від 21.12.1993 р. № 3758. <https://zakon.rada.gov.ua/go/3758-12>
- 3 Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2695-XII зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
- 4 Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» № 1105-XIV від 23.09.1999 р. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14>
- 5 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 1105-XIV в редакції № 77-VIII від 28.12.2014 р., <https://zakon.rada.gov.ua/go/77-19>
- 6 Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-14 в редакції № 2620-IX від 21.09.2022 р. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2620-20>

ДОДАТКИ

Додаток А

Положення Закону «Про охорону праці» в сфері соціального державного страхування

Редакція Закону від 14.10.1992 р.	Редакція Закону від 21.11 2002 р.
<p>Ст. 8. <u>Соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань.</u> Всі робітники підлягають обов'язковому соціальному страхуванню власником від нещасних випадків та професійних захворювань. Страхування здійснюється в порядку і на умовах, які визначені законодавством та колективним договором (угодою, трудовим договором). Із Фонду соціального страхування здійснюються виплати сум, що належать потерпілому робітнику, за період його тимчасової непрацездатності або в порядку відшкодування збитку і одноразової допомоги, що передбачено ст. 11 цього Закону. Власник зобов'язаний повернути указані суми в фонд соціального страхування, якщо нещасний випадок або професійне захворювання відбулися за його провиною.</p> <p>Ст. 11. <u>Відшкодування власником збитку працівникам у випадку ушкодження їх здоров'я.</u> Власник зобов'язано відшкодувати працівникові збиток, заподіяний йому каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням трудових обов'язків, повною мірою втрачений заробіток відповідно до законодавства, а також виплатити потерпілому (членам родини й утриманцям померлого) одноразову допомогу. При цьому пенсії й інші витрати, одержувані працівником, не враховуються.</p> <p>Розмір одноразової допомоги встановлюється колективним договором (угодою, трудовим договором). Якщо відповідно до медичного висновку у потерпілого встановлена стійка втрата працездатності, ця допомога повинна бути не менше суми, визначеної з розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати їм професійної працездатності. У випадку смерті потерпілого розмір одноразової допомоги повинен бути не менш п'ятирічного заробітку працівника на його родину, крім того, не менш однорічного заробітку на кожного утриманця померлого, а також на його дитину, що народилася після його смерті.</p> <p>Якщо нещасний випадок відбувся внаслідок невиконання потерпілим вимог нормативних актів по охороні праці, розмір одноразової допомоги може бути зменшений у порядку, обумовленому трудовим колективом за поданням власника й профспілкового комітету, але не більше ніж на п'ятдесят відсотків. Факт наявності провини потерпілого встановлюється комісією з розслідування нещасного випадку.</p>	<p>Ст. 9. <u>Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті.</u></p> <p>Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або у разі смерті працівника, здійснюється Фондом соціального страхування від нещасних випадків відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".</p> <p>Роботодавець може за рахунок власних коштів здійснювати потерпілим та членам їх сімей додаткові виплати відповідно до колективного чи трудового договору.</p> <p>За працівниками, які втратили працездатність у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, зберігаються місце роботи (посада) та середня заробітна плата на весь період до відновлення працездатності або до встановлення стійкої втрати професійної працездатності. У разі неможливості виконання потерпілим попередньої роботи</p>

Власник відшкодовує потерпілому витрати на лікування (у тому числі санітарно-курортне), протезування, придбання транспортних засобів, по догляду за ним і інші види медичної й соціальної допомоги....

За працівниками, що втратили працездатність у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням зберігається місце роботи (посада) і середня заробітна плата на весь період до відновлення працездатності або визнання їх у встановленому порядку інвалідами. У випадку неможливості виконання потерпілим попередньої роботи власник зобов'язано забезпечити відповідно до медичних рекомендацій його перепідготовку й працевлаштування, установити пільгові умови й режим роботи. Якщо власник не має можливості працевлаштувати на своєму підприємстві осіб, які частково втратили працездатність, але не стали інвалідами, він зобов'язано відрахувати цільовим призначенням у Державний фонд сприяння зайнятості населення кошти в розмірі середньорічної заробітної плати працівників за кожне нестворене робоче місце для таких осіб. Працевлаштування цих осіб здійснюється державною службою зайнятості населення.

Час знаходження на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням зараховується в стаж роботи для призначення пенсії за віком, а також у стаж роботи зі шкідливими умовами, що дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і в пільгових розмірах.

Ст. 30. Відшкодування підприємствам, громадянам і державі збитків, завданих порушенням вимог щодо охорони праці

Крім відшкодування збитку працівникам (ст. 11 цього Закону), власник повністю відшкодує збитки іншим підприємствам, громадянам і державі на загальних підставах у зв'язку із завданням збитків при порушенні вимог по охороні праці.

У випадку незабезпечення вимог по охороні праці власник відраховує кошти на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань по підвищеним тарифам, які періодично переглядаються в залежності від рівня виробничого травматизму та ступеню шкідливості умов праці у порядку, що установлений КМУ за участю профспілок.

Власник відшкодовує витрати на лікування й професійну реабілітацію потерпілих від нещасних випадків і професійних захворювань, оплачує витрати на проведення робіт з порятунку потерпілих під час аварій і ліквідації її наслідків, на ритуальні послуги при похованні загиблих, розслідування й проведення експертизи причин аварії або нещасного випадку, на складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці й інше.

проводяться його навчання і перекваліфікація, а також працевлаштування відповідно до медичних рекомендацій.

Час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням зараховується до стажу роботи для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи із шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і в пільгових розмірах.

Ст. 26.

26. Відшкодування юридичним, фізичним особам і державі збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці

Роботодавець зобов'язаний відшкодувати збитки, завдані порушенням вимог з охорони праці іншим юридичним, фізичним особам і державі, на загальних підставах, передбачених законом.

Роботодавець відшкодовує витрати на проведення робіт з рятування потерпілих під час аварії та ліквідації її наслідків, на розслідування і проведення експертизи причин аварії, нещасного випадку або професійного захворювання, на складання санітарно-гігієнічної характеристики умов праці осіб, які проходять обстеження щодо наявності професійного захворювання, а також інші витрати, передбачені законодавством.

Приклад змін в законодавчому документі (уривок)

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77-VIII від 28.12.2014 р. в документі «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 1998 року *затвердив наступні зміни:*

1) частину третю статті 2 викласти в такій редакції: «Завданням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування є встановлення гарантій щодо захисту прав та інтересів громадян, які мають право на пенсію, а також на інші види соціального захисту, що включають право на забезпечення їх у разі хвороби, постійної або тимчасової втрати працездатності, безробіття з незалежних від них обставин, необхідності догляду за дитиною-інвалідом, хворим членом сім'ї, смерті громадянина та членів його сім'ї тощо»;

2) у статті 4:

- абзац третій частини першої викласти в такій редакції: «страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності»;
- у частині другій слово «окремими» виключити;

3) абзац п'ятий статті 5 викласти в такій редакції: «обов'язковості фінансування страховими фондами витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення та соціальних послуг, у обсягах, передбачених законами про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

4) частину п'яту статті 6 викласти в такій редакції: «Страховиками є цільові страхові фонди з: пенсійного страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, медичного страхування; страхування на випадок безробіття»;

5) у частині другій статті 7 слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «за видами»;

6) друге речення частини першої статті 9 викласти в такій редакції: «Особливості обчислення страхового стажу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування визначаються законом»;

7) у частині другій статті 11 слова «з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування» замінити словами «про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

8) у статті 14:

- у частині першій слово «окремими» замінити словами «за визначеними законом»;

- у частині сьомій слова «з окремих видів» замінити словами «за видами»....

Зміст

	Стор.
1 Теоретичні положення.....	3
1.1 Прямі і непрямі витрати при нещасному випадку на підприємстві.....	3
1.2 Втрати від абсентеїзму.....	6
1.3 Втрати від плинності кадрів.....	9
2 Практична частина. Розрахунок втрат від нещасного випадку	12
3 Порядок виконання роботи.....	14
Зміст звіту.....	14
4 Контрольні питання.....	14
Список джерел інформації.....	15
Додатки.....	16
Додаток А.....	16
Додаток Б.....	17

Навчальне видання
Методичні вказівки
до практичного заняття
«Базові законодавчі акти в сфері страхування від нещасного випадку на
виробництві»
з дисципліни «Державне соціальне страхування»
для студентів першого (бакалаврського) рівня освіти
денної і заочної форм навчання за спеціальністю J4 «Охорона праці»

Укладач:

КУЗЬМЕНКО Олена Олексіївна

Відповідальний за випуск завідувач кафедри, проф. Вамболь С. О.

Роботу до видання рекомендувала проф. Мезенцева І. О.

В авторській редакції

План 2026 р., поз. 205

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 0,9
Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2.
Електронне видання